

**BUZINKAY GÉZA:
BENCZE JÓZSEF (1893–1970)¹**

**Digitalizálták a Magyar Tudománytörténeti Intézet munkatársai,
Gazda István vezetésével, közreműködött: Szállási Árpád**

„Amikor egy ismeretlentől megkérdeztük, melyik temetőbe menjünk Bencze dr. gyászszertartására, megmagyarázta és hozzátette: »Nagyon kedves ember volt«. Valóban ez jellemezte... Pedig megjárta a poklokat, a koncentrációs táborok, testi és lelki gyötrelmek Golgotáját... Mégis, mindez a szörnyűség úgy múlt el életigenlő egyénisége felett, mint valami rettenetes álom. Fájdalmát rendkívül tevékeny életben oldotta fel: ...kristályosodási maggá vált a megye és az ország különböző társadalmi mozgalmában.”² (...)

*

1958-ban részt vett az első hazai főiskolai orvostörténeti tankönyvsorozat (egyetemi jegyzet) összeállításában, tollából a középkori gyógyászatról szóló kötet jelent meg. A sorozat a következő kötetekből állt (– *a szerk. összeáll.*):

Mérei Gyula: Az orvostudomány története. 1. rész. A történelem előtti idők. A primitív népek gyógyászata. Az ókor orvostudománya. Bp., 1958. 70 p.

Bencze József: Az orvostudomány története. 2. rész. A középkor. Bp., 1958. 67 p.

Hahn Géza: Az orvostudomány története. 3. rész. Bp., 1958. 33 p.

Szodoray Lajos: Az orvostudomány története. 4. rész. Bp., 1958. 48 p.

Hahn Géza: Az orvostudomány története. 5. rész. Bp., 1958. 79 p.

*

„Munkásságának egyik csomópontja a magyar népi gyógyászat kutatása volt,³ ebből a tárgykörből lett az orvostörténelem első kandidátusa is. Disszertációját 'A majorok és puszták, mint az

¹ Forrás: B. G. [Buzinkay Géza]: Bencze József (1893–1970). = Orvostörténeti Közlemények 60–61 (1971) pp. 367–368. (Részletek.)

² A beszédet a Magyar Orvostörténelmi Társaság nevében Réti Endre mondta el Bencze József temetésén.

³ Bencze József e témakörben megjelent főbb cikkei a következők (– *a szerk. összeáll.*):

Bencze József: A vérrel való gyógyítás története Magyarországon. = Orvosi Hetilap, 1951. pp. 1434–1438. (Hozzászólás: pp. 1673–1674.)

Bencze József: Az empirikus doktorkodásról és annak kéziratáról. = Orvostörténeti Közlemények 6–7 (1957) pp. 212–274.

Bencze József: A magyar nép mesterséges gyógyfürdőiről, a füstölésről és a gőzölésről. = Orvostörténeti Közlemények 12 (1959) pp. 5–45.

empirikus orvoslás és a babonás hiedelmek megőrzői' címmel írta és védte meg (1960). Az Orvos-Egészségügyi Szakszervezet Orvostörténelmi Szakcsoportjának ő volt az első főtitkára (1958), majd a Magyar Orvostörténelmi Társaság első elnöke (1966).

Sokat foglalkozott Vas megye egészségügyi történetével,⁴ a megye kórházainak 100 éves történetével. Különösen jelentős érdemei vannak abban, hogy Markusovszky Lajos életrajzát dokumentumok feltárásával gazdagította, emlékét megörökítette.⁵ Nagyon szép orvostörténelmi értékű tárgyakból, eszközökből álló gyűjteménye páratlan a maga nemében...⁶

Az Orvostörténelmi Közlemények és más szaklapok hasábjain megjelent számos történelmi dolgozata, forrásközlénye megőrzi nevét a magyar orvostörténelem számára.⁷

Bencze József: Ósmagyar motívumok orvostörténelmi maradványainkban. = Orvostörténelmi Közlemények 17 (1960) pp. 65–92.

Bencze József: A magyar paraszti köpölyözésről és érvágásról. = Orvostörténelmi Közlemények 18 (1960) pp. 44–55.

Bencze József: A magyar kalendáriumok orvostörténelmi vonatkozásairól. = Orvostörténelmi Közlemények 30 (1964) pp. 9–59.

Bencze József: Nediliczi Váli Mihály. = Orvostörténelmi Közlemények 33 (1964) pp. 237–261.

Bencze József: Két újólag előkerült akta a boszorkányperek idejéből. = Orvostörténelmi Közlemények 34 (1965) pp. 9–17.

Bencze József: Adatok a magyar népi empirikus állatgyógyításhoz. = Orvostörténelmi Közlemények 42 (1967) pp. 37–114.

⁴ Bencze József e témakörben megjelent könyvrészletei (– *a szerk. összeáll.*):

Bencze József: Vas megye egészségügyének története. In: Vas megye egészségügye. Szombathely, 1955. pp. 5–16.

Bencze József: Sárvár orvostörténelmi emlékeiből. In: Az 1955–56. évi Markusovszky emlékelőadások gyűjteménye. Szombathely, 1957. pp. 263–275.

Bencze József: A gyógyítás története Vas megyében. In: Vas megye. Szombathely, 1958. pp. 203–223.

Bencze József: Sebész-mesterek és fürdősök Vas megyében. In: A Szombathelyi Megyei Kórház 1958-as Évkönyve. Szombathely, 1958. pp. 417–432.

Bencze József: Vas megye fizikusai. In: A Szombathelyi Megyei Kórház 1960–1962-es évkönyve. Szombathely, 1962. pp. 571–589.

Bencze József e témakörben megjelent nagyobb cikkei (– *a szerk. összeáll.*):

Bencze József: Vas megye kórházainak (ispotály) 700 éves története. = Orvostörténelmi Közlemények 1 (1955) pp. 54–75.

Bencze József: Vas megye első fizikusáról [physikusáról]. = Orvostörténelmi Közlemények 35 (1965) pp. 49–54.

Bencze József: Vas megye egészségügyének történetéből. = Gyógyszerészet, 1958. pp. 270–272.

Fodor Henrik – Bencze József: Vas megye művelődés- és egészségügye 1919-ben. = Vasi Szemle, 1959. pp. 10–14.

Bencze József: Vas megye kórházainak 700 éves története. = Vasi Szemle, 1964. pp. 531–551.

Bencze József: Az utolsó Vas megyei ember- és állatgyógyítóról. = Vasi Szemle, 1966. pp. 246–256.

Bencze József: Vas megye nevezetes tapasztalati (empirikus) gyógyítói. 1–2. rész. = Vasi Szemle, 1966. pp. 583–596, 1967. pp. 77–85.

⁵ V. ö.: Markusovszky Lajos. = Orvosi Hetilap, 1955. pp. 281–283.; Mozaikok Markusovszky Lajos életéből. 1. Markusovszky fiatalsága. 2. A szabadságharcról az Orvosi Hetilap megindításáig. 3. Az Orvosi Hetilap megindításától haláláig. = Orvosi Hetilap, 1958. pp. 69–71, 103–105, 139–142. (– *a szerk. kieg.*)

⁶ Réti Endre beszédéből.

⁷ Bencze József eddig nem idézett orvostörténelmi publikációi (– *a szerk. összeáll.*):

Bencze József: Az első magyar orvostörténelmi kongresszus. = Népegészségügy, 1958. 11. sz. pp. 301–303.

Bencze József: Adatok a magyar orvosi reklám történetéhez. = Orvosi Hetilap, 1961. pp. 1808–1812.

Bencze József: Markusovszky Lajos emlékezete. = Orvosi Hetilap, 1962. pp. 2490–2491.

Bencze József: Tolnay Sándor. = Orvosi Hetilap, 1963. pp. 171–173.

Bencze József: Két eddig ismeretlen magyar alkimista kézirat. = Orvosi Hetilap, 1964. pp. 1712–1714.

Bencze József: Franciscus Joel. = Orvosi Hetilap, 1964. pp. 1901–1903.

Bencze József: Hutýra [Hutýra] Ferenc. = Orvosi Hetilap, 1964. pp. 2480–2481.

Bencze József: Szegedi Körös Gáspár. = Vasi Szemle, 1964. pp. 69–74.

Bencze József: Markusovszky Lajos (1815–1893). = Orvosi Hetilap, 1965. pp. 655–659.

Bencze József: Lister magyarországi tartózkodásáról. = Orvosi Hetilap, 1965. pp. 751–752.

Bencze József: Kőszeg orvostörténelmi emlékei. = Orvosi Hetilap, 1965. pp. 2095–2097.

Bencze József: Műhibaperek levéltári adataiból. = Orvostörténelmi Közlemények 35 (1965) pp. 315–321.

